

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies is a double-blind peer-reviewed, open-access journal published to reach excellence on the scope. It considers scholarly, research-based articles on all aspects of economics, finance and accounting. As an international congress aimed at facilitating the global exchange of education theory, contributions from different educational systems and cultures are encouraged. It aims to provide a forum for all researchers, educators, educational policy-makers and planners to exchange invaluable ideas and resources.

Mikrokredit Va Tadbirkorlik Dasturlari Orqali Kambag‘Allikni Kamaytirish

Baratov Javlonbek Norjigitovich

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti tadqiqotchisi

Annotatsiya

Ushbu tadqiqot mikrokredit va tadbirkorlik dasturlarining kambag‘allikni kamaytirishdagi rolini o‘rganishga bag‘ishlangan. Tadqiqot davomida mikrokreditlar va kichik biznes dasturlarining mintaqaviy rivojlanish, bandlik va aholining daromad darajasiga ta’siri tahlil qilindi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, samarali moliyaviy va tadbirkorlik dasturlari kambag‘allikni sezilarli darajada kamaytirishga imkon beradi.

Keywords: Mikrokredit, tadbirkorlik, kambag‘allikni kamaytirish, ijtimoiy rivojlanish, bandlik, mintaqaviy iqtisodiyot.

Kirish.

Kambag‘allik bugungi kunda nafaqat ijtimoiy, balki iqtisodiy va siyosiy muammo sifatida dunyoning aksariyat mamlakatlarida dolzarb masala bo‘lib qolmoqda. Kambag‘allikni kamaytirish va aholining hayot darajasini yaxshilash davlat siyosatining asosiy maqsadlaridan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, kambag‘allikni kamaytirishning samarali usullari sifatida mikrokredit va tadbirkorlik dasturlari jahon amaliyotida keng qo‘llanilmoqda.

Mikrokreditlar, ayniqsa, kam ta’minlangan aholining kichik biznesini rivojlantirishga yordam berib, daromad manbalarini oshirish va ijtimoiy himoyani kuchaytirishga xizmat qiladi. Tadbirkorlik dasturlari esa aholiga o‘z biznesini yo‘lga qo‘yish, bandlikni oshirish va hududiy iqtisodiyotni rivojlantirish imkonini beradi. Shu tariqa, mikrokredit va tadbirkorlik dasturlari nafaqat shaxsiy daromadni oshirish, balki mintaqaviy kambag‘allikni kamaytirishning muhim mexanizmi sifatida namoyon bo‘ladi.

Ushbu ishning maqsadi – mikrokredit va tadbirkorlik dasturlarining kambag‘allikni qisqartirishdagi samaradorligini o‘rganish, mavjud tizimlarni tahlil qilish va ularni takomillashtirish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqishdir. Tadqiqot davomida statistika ma’lumotlari, mintaqaviy misollar va xalqaro tajriba asosida mintaqaviy targetlash mexanizmlari tahlil qilinadi.

Mikrokredit va tadbirkorlik dasturlari orqali kambag‘allikni kamaytirish: samaradorlik va takomillashtirish yo‘llari.

Kambag'allikni kamaytirish masalasi nafaqat ijtimoiy barqarorlik, balki hududiy iqtisodiy rivojlanish uchun ham muhimdir. Bugungi kunda mikro kredit va tadbirkorlik dasturlari kambag'allikni qisqartirishning samarali vositalari sifatida jahonda keng qo'llanilmoqda. Ushbu dasturlar yordamida kam ta'minlangan aholi qatlamlari moliyaviy mustaqillikka erishadi, o'z biznesini boshlash yoki rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladi, shuningdek, bandlik va daromad darajasi oshadi. Mikro kredit tizimi asosan past daromadli oilalar va tadbirkorlarga kichik miqdordagi kreditlar ajratish orqali ularni moliyaviy qo'llab-quvvatlashga qaratilgan. Bu kreditlar past foiz stavkalari bilan berilib, foydalanuvchilarga o'z biznesini yo'lga qo'yish, ishlab chiqarish yoki xizmat ko'rsatish faoliyatini kengaytirish imkonini beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, mikro kredit olgan oilalar daromadlarini oshiradi, bandligini yaxshilaydi va ijtimoiy himoyaga bog'liq muammolarni kamaytiradi. Shu bilan birga, mikro kredit dasturlarining samaradorligi ularning maqsadli yo'naltirilganligi, foydalanuvchilarning moliyaviy savodxonligi va qo'llab-quvvatlovchi xizmatlar mavjudligiga bog'liq. Tadbirkorlik dasturlari aholiga moliyaviy yordam bilan bir qatorda, biznesni tashkil etish, boshqarish va rivojlantirish bo'yicha treninglar va konsultatsiyalarni taqdim etadi. Ushbu dasturlar orqali yangi ish o'rinlari yaratiladi, hududiy iqtisodiyot rivojlantiriladi va kambag'allik darajasi sezilarli darajada kamayadi. Mintaqaviy farqlarni hisobga olgan holda, qishloq hududlarida kichik dehqonchilik va hunarmandchilikni rivojlantirishga qaratilgan dasturlar samaraliroq bo'lsa, shahar hududlarida xizmat ko'rsatish va kichik sanoat tarmoqlarini rivojlantirishga yo'naltirilgan dasturlar samarali hisoblanadi.

Mikro kredit va tadbirkorlik dasturlarining samaradorligini oshirish uchun quyidagi chora-tadbirlar tavsiya etiladi:

- Maqsadli targetlash – eng kambag' aholi qatamlariga kredit va dasturlarni yo'naltirish.
- Moliyaviy savodxonlikni oshirish – aholiga moliya va tadbirkorlik bo'yicha o'quv dasturlarini kengaytirish.
- Monitoring va statistika – dastur samaradorligini baholash uchun hududiy monitoring va prognozlash tizimlarini joriy etish.
- Xalqaro tajribani o'rganish – eng yaxshi amaliyotlarni mintaqaga moslashtirish va joriy qilish.

Mazkur chora-tadbirlar mikro kredit va tadbirkorlik dasturlarini nafaqat moliyaviy yordam vositasi sifatida, balki mintaqaviy kambag'allikni kamaytirishning kompleks va integratsiyalashgan mexanizmi sifatida rivojlantirishga imkon beradi. Shu bilan birga, samarali targetlash, moliyaviy savodxonlik va monitoring tizimi dasturlarni uzoq muddatli natijalar beradigan strategiyaga aylantiradi.

Xulosa. Ushbu tadqiqot mikro kredit va tadbirkorlik dasturlarining kambag'allikni kamaytirishdagi samaradorligini o'rganishga qaratildi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, mikro kreditlar va tadbirkorlik dasturlari aholining daromad darajasini oshirish, bandlikni yaxshilash va mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishga sezilarli hissa qo'shadi. Samaradorlik esa ularning maqsadli yo'naltirilganligi, moliyaviy savodxonlik va hududiy monitoring tizimlariga bog'liq.

Shu bilan birga, dasturlarni yanada takomillashtirish uchun targetlash, o'quv dasturlari va xalqaro tajribani joriy etish muhimdir. Umuman olganda, mikro kredit va tadbirkorlik dasturlari nafaqat moliyaviy qo'llab-quvvatlash, balki mintaqaviy kambag'allikni qisqartirishning samarali vositasi sifatida namoyon bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Armendáriz, B., & Morduch, J. (2010). *The Economics of Microfinance*. MIT Press.
2. Ledgerwood, J. (2013). *Microfinance Handbook: An Institutional and Financial Perspective*. Washington, DC: World Bank.
3. Morduch, J. (1999). The Microfinance Promise. *Journal of Economic Literature*, 37(4), 1569–1614.

4. World Bank. (2024). Ending poverty for half the world could take more than a century. URL
5. Yunus, M. (2007). *Creating a World Without Poverty: Social Business and the Future of Capitalism*. PublicAffairs.
6. Christen, R. P., Rhyne, E., Vogel, R., & McKean, C. (2004). *Microfinance Consensus Guidelines*. Washington, DC: Consultative Group to Assist the Poor (CGAP).
7. Hulme, D., & Mosley, P. (1996). *Finance Against Poverty*. Routledge.
8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy sayti. Kambag‘allikni qisqartirishga oid materiallar. URL
9. World Bank Open Data. World Development Indicators. URL
10. Ledgerwood, J., & White, V. (2006). *Transforming Microfinance Institutions: Providing Full Financial Services to the Poor*. World Bank Publications.